

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут менеджменту, харчових
технологій та торгівлі
Кафедра харчових технологій та екології
•СИЛАБУС
ВК 6 – Соціальна екологія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

У Шилова В.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)
« 04 » 06 2024 р.

Розробник(-и): Іваненко К.М., доц. каф. харчових технологій та екології, кандидат технічних наук
К.М. Іваненко
(підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри харчових технологій та екології

Протокол від « 04 » 06 2024 р. № 6

Узгоджено з гарантом освітньої програми: [підпис] (Н.П.Буяльська)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Вибіркова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	2-ий рік навчання (4 семестр) ОПП «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Іваненко Костянтин Миколайович, доцент, кандидат технічних наук
Профайл викладача (-ів)	https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=DNSZxiwAAAAJ
Контакти викладача	sapr121@ukr.net

2. Анотація курсу.

Соціальна екологія – інтегративна наука, що вивчає взаємодію і взаємозв'язки людської спільноти з природним середовищем, розробляє наукові основи раціонального природокористування і охорони природи, проектування заходів щодо оптимізації довкілля.

Структурно соціальна екологія складається з теоретичної і прикладної частин. В теоретичній частині розглядаються історичні, філософські, загальнонаукові аспекти розвитку соціальної екології, предмет, завдання, принципи і методи соціоекологічних досліджень. Прикладні соціологічні дослідження базуються на вивченні різноманітних аспектів взаємодії суспільства і природи під кутом зору гармонізації цієї взаємодії.

Предметом теоретичної соціоекології є вивчення закономірностей взаємодії суспільства з навколишнім середовищем і розробка основ оптимізації і гармонізації цієї взаємодії.

Предметом прикладної соціоекології є вивчення, моделювання, прогнозування соціоекосистем з метою їх оптимізації та управління.

Об'єктом соціальної екології є соціоекосистеми від глобальних до локальних рівнів.

3. Мета та цілі курсу.

Мета курсу «Соціальна екологія» є формування у студентів наукових уявлень про закономірності функціонування соціоекологічних систем різних рівнів складності, пошук шляхів гармонізації взаємовідносин людського суспільства з навколишнім середовищем у межах локальних, регіональних та глобальної соціоекосистем, що є основою для формування наукового світогляду майбутнього викладача або науковця.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має набути або розширити наступні компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК15. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

СК25. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

4. Результати навчання.

Здобувач вищої освіти після вивчення курсу отримає навички:

ПР03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

ПР13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПР15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проєктів.

5. Пререквізити. -

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	36 годин
Практичні роботи	24 години
Самостійна робота	120 годин
Всього кредитів	6

Форма проведення занять: лекції, практичні заняття, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle та літератури.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1

Тема 1. Соціальна екологія як наука

Зародження та становлення соціальної екології. Предмет соціоекології. Соціоекосистема як об'єкт дослідження соціоекології. Структура соціальної екології та її місце у системі наук.

Тема 2. Соціальне середовище як простір життя людини

Методологія вивчення соціоекосистеми. Біосферне вчення як методологічна основа виникнення і розвитку соціоекології. Основні методологічні принципи гармонізації взаємодії суспільства і природи. Сучасні методологічні напрямки та концепції соціальної екології.

Тема 3. Екологічна криза та соціальна екологія

Моральний аспект взаємин людини, суспільства і природи. Природа як цінність.

Антропоцентризм і натуроцентризм. Ненасильство природи як форма відношення до природи і як моральний принцип. Проблеми ненасильницької взаємодії, людини, суспільства і природи

Тема 4. Основні критерії оцінки стану екологічних умов

Людина і суспільство як суб'єкти соціально-екологічної взаємодії багаторівнева ієрархічна система. Людство як багаторівнева ієрархічна система. Найважливіші характеристики людини як суб'єкта соціально екологічної взаємодії: потреби, адаптивність, механізми адаптації й адаптованість.

Змістовий модуль 2

Тема 5. Загальні принципи охорони життєвого середовища

Середовище людини та його джерело активності особистості. Групи і види потреб і їхня характеристика. Характеристики екологічних потреб людини. Адаптація людини в природному і соціальному середовищі. Види адаптації елементи як суб'єкти соціально-екологічної взаємодії.

Тема 6. Закони функціонування системи людина – природа

Класифікації компонентів середовища людини. Соціально-екологічна взаємодія та її основні характеристики. Вплив факторів середовища на людину. Адаптація людини до навколишнього середовища та його змін.

Тема 7. Екологічна психологія та поведінка людини

Поведінка людини. Рівні регуляції поведінки: біохімічний, біофізичний, інформаційний, психологічний. Активність і реактивність як фундаментальні складові поведінки.

Тема 8. Закони соціальної екології

Поведінка людини в природному середовищі. Характеристика наукових теорій впливу середовища на людину. Поведінка людини в соціальному середовищі. Організаційна поведінка. Поведінка людини в критичних і екстремальних ситуаціях.

Тема 9. Технологічні аспекти соціоекології

Науково-технічний прогрес і соціоекологічна криза. Недосконалість технічних засобів і технологічних процесів – основна причина забруднення природного середовища. Методи захисту навколишнього природного середовища. Нові технологічні принципи.

Тема 10. Економічні аспекти соціоекології

Види природокористування як фактор зміни і перетвореності природи. Природні ресурси і їх класифікація. Принципи раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища. Способи регулювання природокористування.

Тема 11. Медичні аспекти соціоекології

Екологія людини як наука, її об'єкт дослідження та основні завдання. Поняття про гігієнічне нормування, гранично допустимі концентрації, гранично допустимі рівні і дози. Зв'язок внутрішнього середовища людини з навколишнім середовищем, поняття про гомеостаз. Вплив абіотичних, біотичних компонентів та антропогенних чинників забруднення біосфери на стан здоров'я людей. Вплив радіоактивного забруднення на здоров'я населення. Канцерогенна дія факторів середовища на людський організм.

Тема 12. Юридичні аспекти соціоекології

Поняття і система екологічного права. Екологічні права і обов'язки громадян. Міжнародне екологічне право співробітництво України в екологічній сфері.

Теми практичних занять.

1. Соціоекологія як інтегральна наука
2. Формування парадигмальних основ соціоекології
3. Взаємодія соціального та природного середовища існування людини
4. Людина як біосоціальний феномен
5. Етнос і природне середовище
6. Соціально-екологічні конфлікти і глобальні екологічні ризики
7. Екологічна культура: форми та параметри виміру
8. Роль інформації у вирішенні проблем взаємодії суспільства і природи
9. Соціоекологічне право та його функції
10. Соціально-екологічні наслідки урбанізації

Тематика самостійної роботи.

1. Самостійне опрацювання лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних робіт.
3. Соціоекологія як інтегральна наука. Формування парадигмальних основ соціоекології. Взаємодія соціального та природного середовища існування людини. Людина як біосоціальний феномен. Етнос і природне середовище. Соціально-екологічні конфлікти і глобальні екологічні ризики. Екологічна культура: форми та параметри виміру
4. Підготовка до екзамену.

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Оцінка за семестр складається з оцінки за виконання практичних робіт; індивідуального завдання та іспит
Вимоги до РГР, КР, КП тощо	-
Практичні (лабораторні) заняття	Виконане завдання кожної практичної роботи оформлюється і здається викладачу у встановлені терміни у вигляді звіту, який має містити відповіді на питання, передбачені практичним заняттям
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх передбачених видів навчальної роботи (практичних робіт і індивідуального завдання) і наявність не менше 25 балів набраних за семестр за усі види роботи

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
1	Виконання практичних завдань і оформлення звіту	40 балів (4 бали * 10 завдань)
2	Виконання індивідуального завдання. презентація	20 балів
Усього поточний і проміжний модульний контроль		60 балів
Семестровий контроль (екзамен)		40 балів
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Політика курсу

До іспиту допускається здобувач вищої освіти, який виконав усі передбачені види робіт (практичні завдання, індивідуальне завдання) і набрав не менше 25 балів за семестр за усі види робіт.

Політика відпрацювання. Практичні заняття, які здобувач пропустив, відпрацьовуються шляхом виконання індивідуальних завдань, які видає викладач здобувачу за темою пропущеного заняття.

Політика перезарахування. Курс може бути перезарахований, якщо здобувач вивчав цей курс (або подібний курс, що формує передбачені курсом «Соціальна екологія» програмні результати навчання) в іншому навчальному закладі. Також можуть бути перезараховані окремі практичні роботи або теми курсу, якщо здобувач отримав відповідні компетентності шляхом інформальної/неформальної освіти. Перезарахування відбувається відповідно до «Порядку визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін в НУ Чернігівська політехніка».

Політика академічної доброчесності. Списування звітів практичних робіт, контрольних робіт, списування під час іспиту не допускається. У разі списування здобувач не отримує бали за списану практичну роботу або контрольну роботу, іспит і, як наслідок, відбувається повторне проходження оцінювання (практична робота, екзамен тощо) відповідно до Кодексу академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка».

10. Рекомендована література.

1. Назарук М.М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи : навч. посіб. / М.М. Назарук. – Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 346 с.
2. Гринь С.О. Соціальна екологія: практичний курс: навч. посіб. для студ. спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища» / С.О. Гринь, П.В. Кузнецов, Н.М. Самойленко. – Х. : Підручник НТУ «ХП», 2011. – 119 с.
3. Салтовський О.І. Основи соціальної екології / О.І. Салтовський. – К., 2004. – 382 с.
4. Гавриленко Б.Б. Соціальна екологія: навч. посібник для студ. інж. та екон. спец. вищих навч. закл. / Б.Б. Гавриленко. – Запоріжжя : Дике Поле, 2001. – 227 с.
5. Social Ecology: Society-Nature Relations across Time and Space / Н. Haberl, М. Fischer-Kowalski, К. Fridolin, V. Winiwarter – Springer, 2016. – 610 p.